

[Aksel Larsen.]

dække sig nogenlunde over for Prisstigningerne, og ved frivillig Overenskomst med Arbejdsgiverforeningen opnaaede man en Overenskomst om en Pristalsregulering af Lønningerne, saaledes at disse bagud, efter at Pristallet fra et foregaaende Kvartal var udregnet og offentliggjort, kunde reguleres opad i et bestemt Forhold. Denne Ordning var næppe traadt i Kraft — det skete i Januar 1940 —, før forskellige Nationaløkonomer, og med særlig Styrke Nationabankdirektør Bramsnæs, begyndte at tale om, at nu var den onde Cirkel i Gang, og det var Arbejderne, der var Skyld i, at det nu udviklede sig mod Inflation. Man havde ikke skreget Gevalt, da Priserne steg; men da Arbejderne med stor Forsinkelse fik delvis Dækning for de Prisstigninger, der var sket, sagde man, at nu var det Arbejderne, der var Skyld i, at Prisskruen drejede.

Umiddelbart efter den 9. April 1940 gennemførtes et almindeligt Prisstop. Men det var ikke ret gammelt, før det blev gennemhullet. Det blev gennemhullet af Landbrugets Andelsforetagender, af Andelslagsterierne, som paa Trods af Lovens klare Bestemmelser og uanset, at dets Ordfører herinde i Salen altid vil sige: Lov er Lov, og Lov skal holdes — strejkede over for Loven og blokerede København, hvad Flæsketilførsler angik, indtil Regeringen havde imødekommet Andelsslagteriernes økonomiske Krav.

Efter den 9. April gennemførtes der meget hurtigt et effektivt Lønstop, som senere suppleredes med Lov om tvungen Voldgift eller den saakaldte Lov om Arbejdsforhold. Et Løntillæg, der var ydet Arbejderne i Henhold til Pristalsreguleringsoverenskomsten, blev igen frataget dem, men en Priskontrol begyndte først i Juni. Der blev dog ikke skabt nogen Stabilitet med Hensyn til Prisudviklingen, og hvis man var begyndt at skabe Stabilitet, saa blev den i hvert Fald brudt meget hurtigt, først gennem Stigningen i Priserne paa de animalske Landbrugsprodukter og derefter ved, hvad jeg vil betegne som det værste af det hele, at Rigsdagen i Sommeren 1940 satte Kornprisen op til 2—3 Gange Omkostningerne. Denne forhøjede Kornpris bundfældede sig naturligvis igen i forhøjede Priser paa Smør, Æg, Flæsk og andre Produkter. Det var efter min Opfattelse dette, der for Alvor satte Lavinen i Gang herhjemme.

I den følgende Tid var der nogen Arbejdsløshed, hvorved Lønarbejderne maatte se deres Andel i Nationalindkomsten forringet, og først efterhaanden som Beskæf-

tigelsen igen steg, og der blev givet nogle beskedne og utilstrækkelige Løntillæg, indhentede Arbejderne en lille Smule af den store Nedgang i Realindkomsten, som Udviklingen hidtil havde betydet for dem. Jeg vil igen pointere, at naar Arbejds- og Forligsnævnet bevilgede beskedne og utilstrækkelige Forhøjelser, var det længe efter, at Prisstigningerne var konstateret, og Lønstigningerne kunde saaledes ikke være en Aarsag til Prisstigningerne, men var en Følge deraf.

Resultatet af alt dette blev, at trods Nedgangen i det samlede Forbrug herhjemme var Realindkomsten stigende for Landbrugere og Gartnere, Flertallet af Fiskere, naturligvis alle de mange Værnemagere o. s. v. Realindkomsten var den samme som tidligere for andre Driftsherrer, men var stærkt faldende for Arbejdere og Funktionærer, Tjenestemænd, Embedsmænd og Folk, der var henvist til de forskellige Former for social Forsorg. Samtidig skabtes de store Formueophobninger, som i Dag betyder den virkelig alvorlige Trusel mod Kronens Værdi.

Den økonomiske Politik under Krigen var forfejlet, men den finansielle var det ikke bedre med. Man tog haardt paa de smaa i Samfundet gennem en større Stigning i Indkomstskatten for smaa end for store Indtægter. Man reviderede Indkomstskatten saaledes, at Stigningen procentuelt blev større for de smaa end for de store Indtægter, og man gennemførte en Mængde indirekte Skatter. Derimod blev Professorudvalgets Merindkomstskatteforslag reduceret til $\frac{1}{3}$ eller til det, man nu kalder Krigskonjunkturskatten. Det havde været rimeligt, om Danmark under Besættelsen havde sagt: Det, Tyskerne bebyrder os med over deres Konti i Nationalbanken, bliver vi nødt til rent praktisk at regne for Danmarks Krigsudgifter, og saa bør vi gøre det samme, som man gør i krigsførende Lande, søge at dække saa stor en Part af Krigsudgifterne som muligt gennem Skatter paa de krigsbetingede Indtægts- og Formuestigninger. Det gjorde man ikke, og derfor staar vi i Dag med en Forsinkelse, som ikke kan indvindes ved et nok saa haardt Tempo i Udvalgsarbejdet eller ved en nok saa effektiv Lov, og maa forsøge at raade Bod paa Unladelssynderne paa dette Omraade.

Endelig maa det nævnes, at vi paa den sociale Lovgivnings Omraade fik Nedskærringerne i Sommeren 1942.

Efter Krigen var det jo Meningen, at der herhjemme skulde bringes Orden i Kaos. Nu maa det erkendes, at Samlingsregeringen,